

POZNÁMKY PREPÍSAŤ DO ZOŠITA! NAUČIŤ SA! ODPOVEDAŤ NA OTÁZKY!

Na Zemi sa v smere od rovníka na sever a na juh vytvorili podnebné pásma, na ktoré sa viažu rôzne typy krajín a na ne typické ekosystémy. Typy krajín sa menia aj s rastúcou nadmorskou výškou. Na Zemi sú v smere od rovníka tri veľké podnebné pásma, ktoré sa od seba líšia – rôznym množstvom dopadajúceho slnečného žiarenia – teplotou – množstvom a rozdelením zrážok počas roka. Tieto podnebné pásma nazývame teplé (tropické), mierne, studené (polárne).

Dažďové pralesy: – V blízkosti rovníka (Amazonský prales v južnej Amerike, okolie rieky Kongo v Afrike, juhovýchodná Ázia a ostrovy Indonézie). – Vyznačujú sa veľkou rastlinnou a živočíšnou druhovou pestrosťou. – Tvoria viacero poschodí – tzv. etáží. – Prevažná časť živočíchov žije v hlavnom stromovom poschodí opice (šimpanzy, orangutany, gorily...), leňochy... – Na zemi žije napr. tapír, mravčiar ... – V prízemí lovia šelmy – jaguár, leopard ... – Žijú tu jedovaté obojživelníky (žaby šípovky), plazy (mamby, koralovky...), hmyz. – Vo vnútri pralesa je nedostatok svetla ⇒ dorozumievanie živočíchov zvukmi. – Mnohé rastliny (napr. orchidea, vanilka, ...) tu rastú ako popínavé liany. – V najspodnejšej časti pralesa je tma – rastú tu huby a žije množstvo druhov hmyzu a bezstavovcov. – Podnebie je vlhké a teplé, celoročne je tu cca 25°C, nestriedajú sa tu ročné obdobia, prší tu takmer denne.

Savany: – Podnebie: Množstvo zrážok klesá. – Zrážky sú nerovnomerné, striedajú sa tu dlhšie obdobia sucha s kratším obdobím dažďov. – Rastú tu prevažne trávnaté porasty s roztrúsenými stromami. – Žijú tu rozsiahle stáda bylinožravcov (zebry, žirafy, antilopy, slony ...) a na nich viazaných predátorov (levy, gepardy, hyeny ...). Počas sucha sa živočichy presúvajú za vodou a potravou. – Pôda má červenú farbu, je menej úrodná, využíva sa najmä na pasienky najmä pre hovädzí dobytok.

Tropické púšte a polopúšte: – V oblastiach s nedostatkom zrážok a vysokými teplotami (najmä v oblasti obratníkov). – Rozsiahle plochy bez vegetácie. – Voda sa spravidla nachádza hlboko v podzemí. Oázy – zelené miesta v púšti, vznikli tam, kde spodná voda vystúpila blízko k zemskému povrchu. Žijú tu aj obyvatelia púštnych oblastí. – Typickými púštnymi rastlinami sú kaktusy (majú dlhé korene a dužinaté telo so zásobami vody). – Najznámejším púštnym zvieratom je ťava (vodu si dokáže uložiť do zásoby vo svojom hrbe).

Subtropické tvrdolisté vždyzelené lesy: – Na rozhraní teplého a mierneho pásma s miernymi zimami a horúcimi suchými letami. – Rastliny majú hrubé listy a počas roka neopadajú (len cca 1/3 každý rok). Subtropické vlhké lesy: – Na pobrežiach oceána s dostatkom zrážok, pripomínajú husté dažďové pralesy. Pestujú sa tu olivy.

Krajiny mierneho podnebného pásma – Striedajú sa 4 ročné obdobia. – Rozhodujúce je množstvo zrážok, ktoré sa smerom do vnútrozemia znižuje. – Dôležitý je rozdiel medzi letnými a zimnými teplotami. Púšte: – Vznikli spravidla v zrážkovom tieni pohorí. – Je tu nedostatok zrážok, horúce letá a veľmi studené zimy. – Nerastú tu kaktusy, ale trávy a nenárodné byliny. – Pôdy sa tu nevyvinuli. Stepí: – Rozsiahle trávnaté porasty v oblastiach s nedostatkom zrážok, kde nedokáže rásť les. – Typickými živočíchmi sú bizóny, kone, zajace, prepelice ... – Vznikli tu najúrodnejšie pôdy s veľkým množstvom humusu – černoze. Listnaté a zmiešané lesy: – V oblastiach s dostatkom zrážok a miernymi zimami. Ihličnatý les- tajga- najrozsiahlejšie ihličnaté lesy, silné zimy, teplé krátke letá.

Tundry: – V najsevernejších oblastiach Európy, Ázie, Ameriky okolo polárnych kružníc, v chladnom podnebí s dlhými a studenými zimami. – Prežívajú tu len najodolnejšie rastliny a živočichy. Mnohé

rastliny, ktoré u nás rastú ako stromy (vrbá, breza ...), v tundre sú ako kríky, alebo byliny. V najchladnejších oblastiach prežívajú len machy a lišajníky.

Polárne krajiny: – Najchladnejšie oblasti sveta – oblasť Antarktídy a Arktídy, ostrovy za polárnymi kružnicami. – Krajina je celoročne pokrytá snehom a ľadom. Na niektorých miestach sa objavujú machy a lišajníky. – Slnko tu časť roka nezapadá (polárny deň) a časť roka nevychádza (polárna noc). – Podnebie je extrémne chladné, suché a veterné. Antarktída je najsuchší svetadiel – zrážky padajú výnimočne vo forme snehu. Bežne sa tu vyskytujú extrémne nízke teploty (-70°C). – Pevninský ľadovec miestami dosahuje hrúbku až 5km.

Otázky si prepíš do zošita a odpovedz na ne!

1. Aké zvieratá žijú v tropických dažďových pralesoch?
2. Aké je podnebie v tropických dažďových pralesoch?
3. Aké je podnebie na savanách?
4. Aké zvieratá žijú na savanách?
5. Prečo v tropických púšťach je málo rastlín?
6. Čo sa pestuje v subtropickej oblasti?
7. Opíš ihličnatý les - tajgu!
8. Prečo v tundre prežívajú len veľmi odolné rastliny?
9. Čo je to polárny deň a polárna noc v polárnej krajine?

Úlohy po príchode do školy kontrolujem!